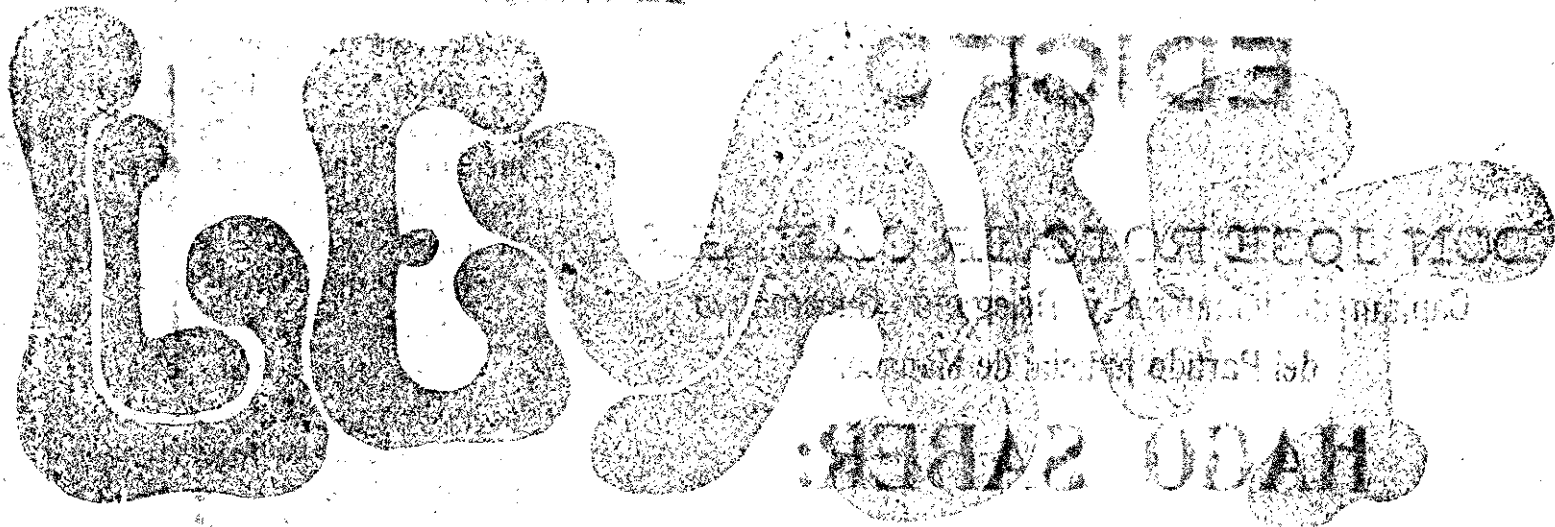

PREUS

Any 1'50
A For. Any 7'00
A l'extranger Id. 10'00

Número solt: 10 cts.

Redacció i administració
Quatre Cantons, 3
(ARTA) Mallorca

SETMANARI CATOLIC MALLORQUÈ

VISIONS DE MALLORCA

OLOR DE SANTEDAT

Respír aquell mateix aire que inhalá en el seu pobre pit escanyat per l'ofec, el boníssim Rei de Mallorca D. Sanxo. Respir aquell mateix aire que cinc centúries més tart, el pobre Chopín inhalá en sos pulmons rossegats per les bestioles de la tisi, que fan mes estralls que'ls voltors de Promateu de filantrop. Amb aixó ja haureu entés, nos bells lectors, que sóc a Valldemossa, i a la Reial Cartoixa de Jesús de Nazaret, de Valldemossa. Aquest titol de Reial no li ha vengut de cap rei que regni ara. Li ve de molt antic, có es, del Rei Martí l'Humà, el dèrrer de la dinastia catalana. Aquest aire és una sàvia i subtilíssima mixtió d'effuvi de pi, de flaire de bosc i de sal marina. Valldemossa fa olor de tot aixó. Si m'í duhnessin amb els ulls tapats jo per l'olor la coneixaria. Però, de mes a més, Valldemossa te olor d'història i olor de santedat. Amb peu fugitiu, Ramon Lull hi passá; i s'hi badá el lliri de la vall, la Beata Catarina Thomasa i Gallarda, cognoms ben autóctons, i dolçament fementitzats, com era costum de l'època. Per Catarina Thomasa floriren de miracles aquests cims, i s'hi posaren visions celestials, com sobre les peus d'un albespi un vol de eaderneres. Valldemossa está al Teix puix empinat i geperut, que prengué nom del bell arbre penyalèr. El nom li ha romàs però els arbres s'hi migra-

Fou la setena i derrera filla del senyer Jaume Thomàs i de madó Marquesia Gallarda, i nasqué a primer de maig. Vingué al mon a l'hora que la rosada tomba del cel; quant callen les veus dels cants i les veus del homes; a l'hora que es desperten els galls a les masies i les campanes als cloquers. L'any que comptávem, era el de 1553

Mallorca acabava d'exir del pessombra de la Germania. D'aquells horrors civils s'en glosaren cançons i codolades. Els calmosos mallorquins l'hal vien perduda de tot, a la calma. Els neulers anaven calents i l'arros bullia a gramollons. Els menestrals (diu la vella canço.)

A Deu i Rei fent resistencia
percussis palmis
deien cridant *Jus est in armis*
avolotats...

Semblava qu'era arribat aquell temps abciac del cumpliment de la predicció sibilitica de Fra Anselm de Turmeda:

Per la verdasca
será la tresca
de la batalla...

I no era cosa rara sentir dins el silenci atónit de les adorables nits mallorquines, cobricelades del daurat exercit dels estels, que és talmant un ramat de vagorós i pacífic, una cançó com aquesta, plena d'amenaga i d'iracúndia:

Cové s'espanda
al cim de Randa
la sanc maleida
per la bençita
furor del poble.

No hi arribá segurament fins al cim de Randa, l'escampada sanc de la germania mallorquina; però poc s'hi manca. Jo en tenc una prova curiosa i veridica del espant que produí. En una edició del cinc cènts, d'opuscles del humanista valencià Lluís Vives, feta a Lavaina n'hi ha un que tracta dels grant avalots i tumult d'armes i carnissaria i estrall que hi hagué en el mon abans que nasqué Jesucrist. Al ample marge d'aquest opuscle, una ma, coetania i anónima, encare tremolosa del horror, va escriure en llatí relatiu i polític els cuitats mallorquins, testimoni de la germania n'hent vistes de tant grosses com aquestes: *Non minora his*. Demunt aquest terratremol civil i aquesta conncoció de catástrofe és gronxá el bresol de Catarina Thomasa. Així mateix sobre la bábaria ruina d'un claper, sonia una flor, amb son llavi tendre:

Com si no n'hi hagués prou amb aquestes divisions intestines i quòtidiana sanc escampada, encara s'hi afegien notícies d'alarma exterior. Les gallotes armades amb cors de Berbafoja rondaven l'illa, sigiloses i nocturnes. Durant l'interval de temps que mesurava son batec, el cor infantivol que començava de batte el primer dia de maig del any que he'nt, les yiles de Soller, de Valldemossa, de Pollensa, d'Aleúdia, d'Andratx i l'illa veïna de Menorca, van sabre que cosa era caure dins l'ungha de l'es-

paryer. En aquell temps ng s'hi valia a dormir amb el cap tapat i amb els ulls clucs. I, el cel i tot, per als mallorquins de llavors, era cels i maligne. La terra de Mallorca es secava i aixuta. Es com aquella terra que en el bíblic repartiment focá a la filla de Calab, la qual aná a dir a son pare tota marrida i felloña: *La terra que m'has donat mira al mig; jora i es terra arida; donamen una altra de reguibola*. I son pare, diu el libre sagrat, li doná el reg subirá i el reg jussá. També l'illa migjoruenca, aleshores, es torrava al sol i es retorcia i crepitava, desesperada de set sota la volta broncínia.

De tantes calamitats només la'n consonoia una cosa. Per dotarme compté els mallorquins d'aquell temps manllevaren unes sublims paraules de St. Pau, després que fou exalsat el seté cel: *Ni ulls han vist ni orelles han oit, ni en los coratges d'homens és entrat, lo que en nostres dies s'es seguit en esta àrea ciutat de Malloquès*. Sabeu qu'era? D'ores, que de passada per la conquesta d'Alger, gesta afollada miserablement es va dignar posar peu en aquesta illa seva la sacia i cesària majestat de Carles V, Emperador de Romans, el qual passá devant dels ulls dels mallorquins astorats, amb roba negra, damunt d'un cavall negre en gualdrapat de vellut negre, gran i llobreg com un meteor fosc, amb el pit rosegat per l'auig, i amb els ossos engrunats per l'artritis.

Catarina Thomasa tení vuit anys.

LLORENS RIBER

EDICTO

DON JOSE ROTGER CANALS,

Capitàn de infanteria y Delegado Gubernativo

del Partido Judicial de Manacor

HAGO SABER:

Que ordenado por la Junta Central de Abastos, en circular de 12 del actual, la formación de la estadística de trigo, los poseedores y productores de dicho cereal durante o que resta del prente mes de agosto, presentarán, bajo su más estrecha responsabilidad, ante la Alcaldía respectiva, relación jurada en la que conste por separado la existencia en Quintales Métricos de la cosecha actual; remanente de cosechas anteriores; cantidad para su consumo y siembra y sitios en que se encuentran depositadas las existencias referidas, para comprobar en cualquier momento la veracidad de las declaraciones presentadas, como las omisiones en que incurran los obligados a presentarlas. Estas declaracio-

nes juradas las repetirán los poseedores de trigo en los últimos cinco días de cada mes de las existencias que tengan, y los Alcaldes remitirán a esta Delegación, el último día de cada mes, también relación totalizada de existencia que resulte en su jurisdicción respectiva. Además de este edicto se dará la mayor publicidad por medio de pregón, para que, los llamados a cumplir las obligaciones que se les impone, no puedan alegar ignorancia y evitar tener que sufrir el peso de las sanciones que impone el delicado asunto de abastos.

Manacor 17 de agosto de 1924.

JOSÉ ROTGER

La nostra intervui amb el Batle d'Artá

Seguint la costum que nos imposarem, temps enrera, de celebrar entrevistes amb tots els qui venguin a ocupar la presidència del Ajuntament de la nostra vila, hem anat a visitar el recent elegit batle, el nostre amic D. Miquel Morey Femenies. Nos ha rebut amb l'amabilitat en ell característica, i amb tota franquesa ha anat contestant al nostre interrogatori, del qual n'es resum aquesta conversa.

—¿...?

—Degut al càrrec a tot l'Ajuntament en ple, a ell m'he d'atenir sempre en totes les obres que tenc en projecte desenrotllar. Així es que procuraré sempre totes les opinions de mos companys de consistori avant en lo possible a unir els parers, a fi de que tota obra que emprengui sigui obra de

tots, més be que pròpia.

—¿...?

—El programa meu és el de la opinió pública, en diferents ocasions manifestada. Tothom diu lo mateix, al parlar dels problemes que cal resoldre dins la nostra vila, o sia que els tres de més urgència son: escoles, aigos brutes i aigos netes. Idó si aquest es el sentit general ¿perqué no abordarlos de cop i anar a sa prompta resolució? El poble en sent necessitat; idó el poble ha de veure amb bons uys que s'apeli a tots els medis possibles per resoldrer-los.

—¿...?

—Es clar que no basten per cap manera els fondos de que dispon avui l'Ajuntament remanent de presupots ante-

riors; com lo que se pugui consignar en el vigent presupost. Es precis arbitrar altres medis econòmics, i com les carregues imposades al poble son ja massa gravoses, no queda altre medi que l'emprestit.

—¿...?

—Ben determinat. Tenc el propòsit d'exposar aquest meu pensament a la primera reunió del Ple, que serà a fi del present mes. Vuy escoltar l'opinió de tots, i si aquesta se pronuncia a favor del projecte, immediatament ferem l'emprestit, i apelarem les entitats de crèdit o als particulars i conseguint cubrirlo, com esperam, posarem tot seguit ma a l'obra

—¿...?

—Aquest punt si que creg que s'ha d'abordar de tota manera. Artá necessita unes escoles a la moderna, i com mes prest les ferem, més prest tocarem el resultat de l'educació. Fins el Delehat d'aquest Partit Judicial, m'en ha parlat amb entusiasme i m'ha empés a que arbitri medis per anar de cop a resoldre aquest punt. Se m'ha indicat que la casa de Pensions a la Velleja, fa uns contractes especials amb els Ajuntaments, cedintlos diners a módic interési, pagadors amb alguns passos, mentres sien per la construcció d'escoles. An aquesta entitat apelariem si fos precis, per lograr que prest el poble d'Artá conti amb aquest element tant indispensable pel progrés dels pobles.

—¿...?

—Se feria també una revisió general a l'assiquia, conducte d'aigos netes per on sospitam que se pert molta d'aigo, i al mateix temps feriem un estudi de la Font de la vila, per veure si conseguim, mediant un motor, que funcionás l'estiu, o per altre medi, elevar l'aigo, i surtir amb abundància tots els grifons al menos els públics.

—¿...?

—Seguidament tot d'una l'assiquia general d'aigos brutes cubrintla tota, i fentla desembocar en uns pous, sistema Mouras, que ferien devers el Millach evitant els miasmes i les males olors, que actualment se desprenen de l'assiquia destapada. I al mateix temps se continuaria la xerxa de clavagueres pels carrers de la vila.

—¿...?

—Si me fallás l'ajuda de Ajuntament, lo que no es d'esperar, dins la limitació dels medis ordinaris, feré sempre lo que podré pel be de la vila. Ara mateix, hem comensada una obra que no per sensilla era necessari, com es la reforma de la Plassa de la constitució, o veyá, en que els cornalons eren tant aguts, que dificultaven el transit rodar, tant numeros allá, per esser carretera real. La forma vuit oyada i sense la columna antiestétsca que hi ha smig, no sols li donará més elegància, sinó que donará mes amplitut als carrers que la volten i a la plassa mateixa.

—¿...?

—Es clar que en la nova forma heí fan nosa els tinglats que avui heí ha, i les taules de la carniseria. Immediatament proposaré al Ajuntament que escullisca entre fer una carnisseria a la moderna en l'angul del carrer de l'estrella, propietat del Ajuntament, o arreglar la carniceria en la plassa d'l P. Antoni Llinás que, com se sap, fou construida per esser dedicada a plassa de verdures o d'abastiments.

—¿...?

—Dificultats heí ha que sperarne sempre; però pens que'l poble mateix, si veu bona administració i que'ls dobbes que se gasten son ben gastats i amb obres de profit, no sol oposar resistència a pagar les carregues municipals que sien justes. Es ver que enguany nos trobam amb varis arbitres que son nou pel poble i que les hem de respectar, per haver hagut de fer els presupots conforme a la nova llei d'Administració local, però enguany vendrá a esser aixó com un ensai, i si aquest no donás resultat, és de creure que tots els ajuntaments de Mallorca acudirán al Govern en demanda de rectificació o d'una excepció per les Balears, especialment en l'arbitre de carns i vins.

L'optimisme natural en el nou Batle nos comprengué i mos feu concebre l'esperança d'una fructosa batleria, i lo que nos ha passat, a noltros sentint-lo, veim que ha passat al poble veient les seues primeres

Obres.

Mos despodirem d'ell, posant-mos a la seva disposició per tot quant poguem ajudarli en benefici d'Artá, i feim vots, perquè sien prest una realitat els hermosos projectes que te concebuts.

A. F.

**AGUEST NUMERO
HA PASSAT PER
LA CENSURA
MILITAR**

La casa de la Fortuna

(Continuació)

¿Deuen esser vius o morts? No se com es que en sa fisonomia d'aquets nins i en sa manera de conversarme pareix veurer-hi una mica de semblansa amb la meua fia Lucrecia, quant era nina. Quant el més petit seposá a plorar me semblá ella en persona. Ademés en Rafel no volia que en Tomasset parlás; aquí hei haurá misteri. Tal volta els meus nins en Francesc i Antoniet jugant amb ells hagen pogut sabre colque cosa que no hagin gosat dirme a mí.

FRAN.—Bon dia, padrinet, ¿com vos trobau?

BER.—¡Aquesta és bona! al punt será es vespre i me dius bon dia; casi estaria milló dir: bon vespre Però deixem aná aixó; ¿avon ereu fins ara?

FRAN.—Erem en el jardí jugant amb dos pobrets que m'han semblat molt bons atlots.

BER.—Idó heu feis molt malement en entretenirvos amb atlots que no coneixeu. Perventura heu son bons atlots, com dius, però ¿qui ho pot assegurar? Ja sabeu que n'hi ha qui heu saben fingir tant be, que son capaços d'engañar al més pintat.

ANT.—Peró aquets padrí, ho semblen molt bont atlots: parlen amb respecte; resen amb devoció; contenen alabanses de sa mare i recorden els conséis qu'ella les donava.

BER.—¿qué han dit es nom de sa mare?

ANT.—En Rafel no l'ha dit; però en Tomasset, al parlar d'una carta dirigida an es seu padrí, contava que l'havien de manar a un tal Buonafine; però tot d'una li ha respost en Rafel i dient-li benéfet, l'ha fet callar i ha dit que el nom de sa mare era Fari-nelli.

BER.—¿Heu vist si duien cap escrit?

FRAN.—No n'hem vist cap; però en Tomasset ha dit que duien una carta closa pel seu padrí, que no saben avon viu. Els e acompanyaven a ca un conco seu, perque los presentás an el seu padrí; però es carreté que les menava, devía esser molt dolent, i les deixá al mig des camí, i ara no se recorden ni des nom del seu conco ni el des poble allá avon viu. En Rafel es molt solapat i no vol que en Tomasset xerri, i, per po de que digui qualque cosa, està sempre devora ell. Però una estoneta en que a dins esjardí En Rafel conversava amb n'Alegria, en Tomasset mos ha contat tot aixó.

BER.—(Apart). Aquí hei ha misteri. O aquets dos atlots son dues calesses i sa justícia ja se cuidarà de perseguir-les, o son pobres vergonyants; frys de bona família. (Fort a sos nets) Anau anau a dir an er Tomasset que vengui, però totsol; voltros no deu llavó seguir jugant fins hora de sopar.

(Seguirá)

DE CA NOSTRA

METEOROLOGIA

El temps s'ha refrescat un poc. Bona part dels dies d'aquesta setmana, han estats boirosos; di-jous devers migdia, va fer una brusqueta que sols no va llevar la pols.

ESTAT SANITARI

No hi ha malalties contagioses. Segueix la bona sanitat. Fora dels malalts cronics i cualque gastriga, no hi ha malalts.

MORTS.

Dissapte passat, dia 23, morí a Sa Ferriera, després de rebre els Sants Sagraments, l'amo'n Tomeu de Son Cremat. El diumenge dematí-li feren l'acompanyada, la qual fou molt concorreguda, assistint hi un centená de carros.

—Tambè morí a la nostra vila, dimecres a vespre, havent rebut els Sants Sagraments, l'amo'n Toni Esteva (a) Xex des carré de Palma.

Rebin les seves famílies, tant la d'un com del altre l'expressió del nostre mes sentit condol.

AUTO

N'ha adquirit un altre pel servici públic, l'amo'n Tomeu Flaquer, (a) Mangol.

NOTA:

Per tenir ja el LLEVANT compost quant han arribades les correspondéncies de Cap-depera i Son Servera les deixam pel próxim número.

EXCURSIONS

Dilluns arribaren a la nostra vila amb el tren de les 6 i mitja els nins de la Colónta Escolar del Port de Manacor, acompanyats del Inspector de Primera Ensenyansa D. Juan Capó son auxiliars mestres. Arribats a la nostra vila, anaren a visitar la Ntra. Patrona de San Salvador acompanyant Joshi

el Batle i D. Andreu Case, el qual los explicá varies glories de llur Mare de Deu Al baixar del Oratori, anaren a la Sala, aont les serviren un refresc. presentaren varies lliçons de gimnassia i cantaren alguns himnes a la Patria. El vespre a les 10, tengué lloc en el Principal un altre espectacle distint del qu'havien celebrat al corral de la Sala, i fou molt aplaudit tant per la part dels seus auxiliars mestres, com per la dels alumnes. A la sortida els alumnes foren compartits per ses cases aon hi dormiren aquella nit, partint alendemá cap a Ses Coves d'Artá.

EN EL CALVARI

S'ha posat a la venta aquest drama, traduít al mallorquí pel nostro Director, que's molt apropiat per representar el joven de sociédats católiques. Sol preu es 0'75 pts.

VERBOS CASTELLANOS

Enseñanza práctica de la conjugación de verbos regulares e irregulares conforme las últimas normas publicadas por la R. Academia. Precio 0'90 pts. Ejemplar y 9'00 ptas. docena.

COMERCIANTS

A tots vos convé suscriurervos a la REVISTA COMERCIAL BEROAMERICANA MERCURIO.

Surt cada setmana i du una detallada informació comercial de transports. Admet anuncis segons tarifa.

La suscripció és per anys complets i son preu 40 PTS.

Per més detalls i per suscriurervos demanau a la nostra Redacció.

Se desitja vendre

Una fàbrica de fideus i demés pastes per sopa, mogida amb bístia.

Tant se vendria la màquina tota sola com amb la casa.

Ynformes; Carré de Son Servera n. 27 Artá.

Pirotèchnia Espinosa

Nuevos programas para RAMILLETES DE FUEGOS ARTIFICIALES propios para fiestas particulares, de barrio, jardines etc. etc.

Novedad en FUEGOS ELÉCTRICOS de gran esplendor y lluvias de fuego plateado y dorado.

FUEGOS JAPONESES—COHETES REALES con cabellera —Cohetes de honor—Cohetes eléctricos—Cohetes escondidos—cohetes reales con lluvia dorada y plateada.

Dirección—Tàulera—16 Artá

ORTOGRAFIA MALLORQUINA

Folleto de gran utilitat. El Servirem tothom qui el demani a 0.75 pts. exemplar 7.50 pts. dotzena

CANSONETES MENORQUINES

Es un plec de cansonetes populars recullides per n'Andreu Ferrer a Menorca. Van ben classificades i amb profusió de notes — Es un volum de 199 planes.

Preu 2.50 pts.

RONDAYES DE MENORCA

Precedides d'un estudi de les particularitats dialectals del menorquí. Amb sa lectura s'hi poden passar algunes

Aeblades benaleg res.
Un volum de 329—XXX planes
pts.

RONDAYES MALLORQUINES

d'en Jordi des Recó. — N'hi ha vuit toms publicats i tots les trobareu en la nostra llibreria a 2 pts. tom.

LA CUINA MALLORQUINA

Llibre del Coc i de la cuinera. — Indispensable a totes les families de bon gust. Se ven també aquí. Llibreria escoliar i relligiosa Artá.

Periódics i Revistes

A qualsevol interressi una de les sigüents revistes s'hi pot suscriure en aquesta llibreria.

TRESOR DELS AVIS

Revista folklorica balear—Preu 3 pts any

D'ACI I D'ALLÀ

Surt mensualment a Barcelona. Molts de gravats i treballs científic i literaris. Preu 1.25 pts. cada mes.

REVISTA D'AGRICULTURA

Surt cada 15 dies, a 1 pts cada mes

ECONOMIA I FINANCES

Surt quinzenal a 1 pts al mes.

EL CONSULTOR

DE LOS BORDADOS

Edició econòmica: 9 pts. any. Edició de luxe: 15 pts any.

L'ALMUDAINA

Diari de Palma. 2 pts mensuals.

LA VEU DE CATALUNYA

Preu: 2.50 cada mes.

LA VANGUARDIA

de Barcelona: 7.50 pts. trimestre.

Les servirem a qui les demani

BATXILLERS

S'han publicats uns *Apuntes de Geografia General i de Europa* que contesten al programa d'aquesta assignatura en l'Institut de Palma. Sols valen dues pts. Son de molta utilitat al estudiants

SERVICIO DE CARRUAJES DE BARTOLOMÉ FLAQUER (A) MANGOL

A todas las llegadas del Ferrocarril hay coche que parte directo para Capdepera y Calarratjada de estos puntos sale otro para todas las salidas de tren.

Hay también coches disponibles para las Cuevas y viajes extraordinarios.

AGENCIA DE TRANSPORTES

Se sirven encargos para Palma y Estaciones a termes dias.

PLASETA DE MARCHANDO.

PAL-LAS

Unic diccionari espanyol enciclopèdic manual il·lustrat en cinc idiomes: espanyol, francès, anglès, aleman, italià, Edició 1924.

Preu 12 pts.

EL ABOGADO POPULAR

Set magnífics toms enquadernats. Se servirà tota l'obra d'un cop i pot pagar-se a plassos mensuals de 10 pts.

Preu 125 pts. (Sense el port)

ENCICLOPEDIA ESPASA

El millor diccionari del mon. Conté: cent millions de paraules, deu mil biografies i un milló de ressenyes bibliogràfiques.

Se pot adquirir a plassos en la nostra llibreria.

Ensaïmades i panets

En lloc se troben millós que a la

PANADERIA Victoria

ES FORN NOU

D'EN

Miquel Roca Castell

A sa botiga heu trobareu sempre pans, panets, galletes, bescuits, rollets, i tota casta de pasticeria.

TAMBE SE SERVEIX A DOMICILI

Netedat, prontitut i economia

DESPAIG

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

GRANDES ALMACENES San José

Vda. Ignacio Figuerola

¡HOY, COMO NADIE

detalla en precios, esta casa, todas las

GRANDES NOVEDADES

Unicos almacenes que tienen en grandes existencias

TODO LO QUE SE REQUIERE PARA

VESTIR Y CALZAR

y que venden más barato que nadie

Teléfono 217 | Precio fijo

ESTA CASA NO TIENE SUCURSALES

ALMACENES MATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n.º 39 al 49

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA Y CABALLERO
ARTICULOS Y NOVEDADES PARA VESTIR
DE TODAS CLASES

La Fonda Randa, de Esteva

Carré de Palma, 48—ARTA

S'ES OBERTA FA POC. TOT ES NOU I LLAMPANT. SERVICI ES MERADISSIM

prontitut

SEGUREDAT I ECONOMIA

¿Voleu estar ben servits?

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

te una Agencia entre Artá i Palma i heu va cada dia.

Serveix amb prontitut i seguredat tot classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 38 An es costat des Centro Farmacèntic.
Artá Palma n.º.3

Si volen menjar bo i llegítim

Oli d'oliva

dirigiu-vos a

D. JUSEP PINA

Quatre Cantons, 8-ARTA

Te olis de primer i segona classes a preus acomodats.

Serveix barrals de 16 litres a domicili.

VENTES EN GROS I AL DETALL

Disponible